

Förflyttningsrelaterat beteende

ABC i förflyttningssituationer för personer med demenssjukdom

Charlotta Thunborg PhD och Leg Fysioterapeut Karolinska Institutet

Dagens presentation

1. Att förstå beteenden i förflyttningssituationer
 - Varför använda teori?
2. Designa en funktionell beteendeanalys av en förflyttning
 - Introduktion till verktygen
3. Beteendeförändringstekniker
 - Effektiva beteendeförändringar

Vad är ett beteende?

- Vad menar vi med ett beteende?
- Allt en person gör som respons på en extern eller intern händelse
- Beteenden kan vara medvetna eller omedvetna, synliga eller dolda och frivilliga eller ofrivilliga
- Beteenden kan antingen vara medfödda eller inlärd
- "Only a dead person displays no behavior"

Beteenden uppstår inte i tomma intet

- Uppstår i interaktion med omgivningen
- Uppstår i interaktion med andra
- Konsekvenser blir avgörande för hur vi handlar

Är detta ett beteende?

- Gå en promenad ✓
- Gå ner i vikt ✗
- Ha självförtroendet att kunna cykla Vätternrundan ✗
- Ta medicin mot högt kolesterol ✓
- Höja rösten och tala tydligt ✓
- Bestämna sig för att äta frukt och grönsaker fem gånger/dag ✗
- Le mot någon som tilltalar mig ✓
- Sänka sitt kolesterolvärde ✗

Demens och beteende

- Demenssjukdomen i sig innebär **förändrat beteende** hos individen, inte bara motoriskt
- Många beteenden är utmanande och stressande för vårdaren
- Egendomliga beteenden är ofta orsakade av stress och kan vara uttryck för underliggande behov
- Ett beteende kan ha många orsaker, behöver inte vara demensrelaterat
- Beteendet kan orsakas av psykiska eller fysiska sjukdomar, vanor, personlighet, interaktion med andra eller av omgivningsfaktorer

Förflyttningarnas viktighet

Vid normalt åldrande, minskar muskelmassan med 50% från 20 till 90 år (startar vid 30 år)

En förflyttning föregår alla andra ADL-aktiviteter

Långsam gång kan vara en tidig signal på Alzheimers sjukdom

Låg gånghastighet är associerat med förhöjd mortalitet bland personer över 85 år

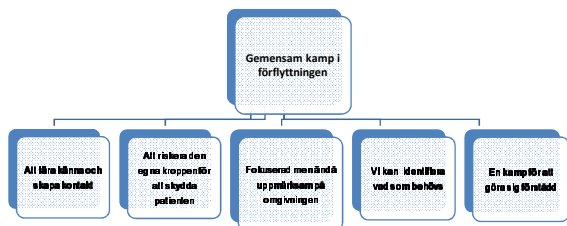
Ref: Annika Toots, Erik Rosendahl, Lillemor Lundin-Olsson, Yngve Gustafson, Peter Nordström, Håkan Littbrand

Minnet av en rörelse

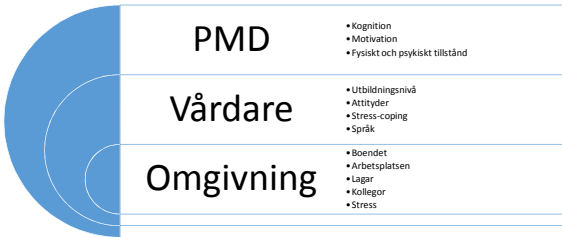

Bild: <https://pixabay.com/sv/>

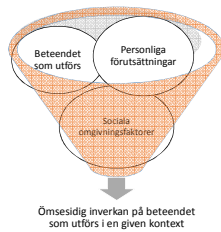
Vårdarens upplevelse av förflyttningen

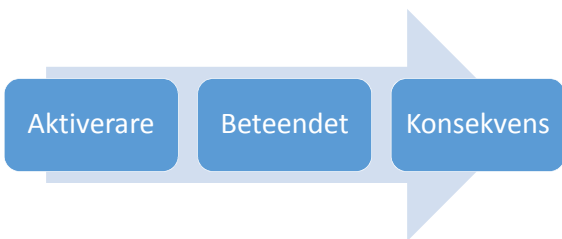
Teoretisk modell för orsakssamband vid problematiska förflyttningar

Det Reciproka förhållandet

ABC i en förflyttningssituation

Aktiverare

- Ett stimuli som triggat beteendet omedelbart innan beteendet äger rum

Beteendet

- Går in och ställer mig i kö för att handla en hamburgare

Konsekvens

- Jag blir mätt (och trött) vilket är kroppens eget feedbacksystem

Funktionell beteendeanalys i 5 steg

Identifiera problembeteendet i förflyttningen

Problembeteende	Konkret beteende
Arne uppträder aggressivt	Arne skriker, slår med knuten näve mot personalen och håller fast deras kläder när de ska hjälpa honom
Anna är stressad	Anna går runt i lägenheten och ger flera uppmaningar samtidigt om att resa sig. Anna plockar med blommorna och drar upp rullgardinen, går in badrummet
Greta uppträder störande	Greta öppnar dörren till Arnes rum och ber om hjälp att hitta till sin lägenhet

Definiera vad som ska mätas=målbeteendet

- Ett tydligt konkretiserat förflyttningsbeteende
- Uteveckla planen för den funktionella beteendeanalysen
- Ta reda på vad som är funktionen för beteendet
- Tekniker för att betsämma den mest troliga orsaken för beteendet
- Ringa in och konkretisera beteendet så mycket det går

Observera, observera, observera

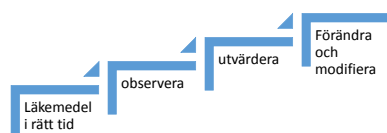
- Finns det vissa tider då det är extra svårt med förflyttningen
- Finns det visa utrymmen, eller under särskilda förhållanden som det är svårare/lättare
- Vem/vilka är närvarande när förflyttningen ska genomföras
- Vad sker i en typisk förflyttninge PRECIS innan förflyttninge
- Vad sker precis efter förflyttningsbeteendet / uppstår en lättnad eller något obehag
- Är det några vanliga omgivningsfaktorer som är mer relevanta att titta närmare på
- Finns det fler beteenden som kan vara inblandade, beteendekedjor

Ställ upp din hypotes

- Utgå från ABC
- Beteendes funktion
- Omgivningens inverkan
- Personfaktorer
- Funktionen som beteende fyller FÖR BÅDA INDIVIDERNA
- Stimuli och respons
- Konsekvens, både negativ och positiv

Implementera din åtgärd

- Implementeringstrappan

Förväntanseffekten

- Positiva förväntningar fungerar som positiv förstärkning, + konsekvens
- Ge den som jobbar närmast patienten en tilltro på sin egen förmåga (självkompens)
- Förvänta dig att den som jobbar närmast den boende kan och vet mer än du tror
- Utgå från det naturliga rörelsemönstret och modifiera förflyttningsbeteendet mot ett ändamålsenligt beteende
- Påminn om att vänta in förflyttningsbeteendet

Planering är A och O

- Hur förflyttningen ska utföras
- Vart ska personen med demenssjukdom
- Var ska eventuella hjälpmedel placeras
- Ha samma mål och tanke med förflyttningen
- Dra ned på arbetstempot

Om det inte fungerar

- Gör en ny FBA
- Instruktioner om förflyttningen kanske behöver förtydligas
- Smärta
- Andra orsaker

Att handleda en förflyttningssituation

- Ofta finns lösningarna inom den som jobbar patientnära, deras erfarenhet och kompetens är mycket viktig
- Undersök tankar och självtilltro, att ställa frågor ökar chansen till förändrat beteende
- Observera och dokumentera
- Använd fantasi, kreativitet, våga prova nya innovativa lösningar

Tack för att ni lyssnat

charlotta.thunborg@ki.se
charlotta@nyabeteenden.se
